

socialno, ali temeljito. Kritično reviramo dosežanje svoje mišljenje in delovanje. Poglejmo neustrašno v vrzeli naše duše, kjer nam nepoučenost v znanstvenih in umetniških strokah zija nasproti kakor lačen znoj. Pretresimo odkritosrčno svoje dosežanje takozvano "narodno" delo, često le preveč s petjem in krčmo spojeno. Vprašajmo se enkrat pošteno, v kateri politični stranki stojimo, zakaj tam stojimo, in kakšen dobiček ima naša staimela od tega šola in narod, — in tudi mi! In če to in drugo pretresemo, potem pridemo do tega, da treba temeljite revizije na vseh plateh našega mišljenja in delovanja. In potem si zgradimo načrt, v katerem smislu in v kateri smeri, v katerem duhu nam je delovati vztrajno, dosledno in nevstrašno med našim ljudstvom. Tu moramo najti pot. In zato sem jaz zato, da se najprej udeležim prva točka našega programa, tj. načrt o delu na polju splošne ljudske izobrazbe v najširšem pomenu besede. S tem stoji in pade nadaljno delo o reformi šolstva.

Ako si pridobimo na ta način trdnost, neomajljivo oporo med ljudstvom, potem bo to ljudstvo samo z nami vred zahtevalo zakonsko preobnovo notranje in zunanje uredbe ljudskega, srednjega in visokega šolstva. To je prava pot, je zid naše pri temelju — vse drugo je le jalovo početje, ki se lepo bere, a prav nič ne zaleže.

Nekaj moramo storiti! se čuje glas. Da, to je res! Ali da moramo že danes, in to že prav vse izvršiti, ni nikjer zapisano. Z načrtom ni nič, dokler ga kdo ne sprejme, a to se zgodi le, če stopimo korajžno na ono pot, ki nas gotovo pelje do udeležitve načrta.

Ako so pa tovariši drugačnega mnenja, predlagam, da:

1. izdelamo najprej načrt za ljudske šole, in ker bi reformirana ljudska šola poleg nereformirane srednje šole bila nesmisel in greh na mladini in narodnem telesu, tedaj:

2. naprosimo srednješolske profesorje, da proglasijo dosežanje srednješolske, osobito pa gimnazijske vzgoje kakor nepraktičen, duhomoren preostanek srednjeveških samostanskih šol, ter da izdelajo reformni načrt o praktični srednji šoli, kakor jo rabi živ in žilav narod mladostne, nepokvarjene krvi in proletarskega pokoljenja; 3. ponudimo svoj — upam vsaj — modern načrt našim poslanecem in v šolskih zadevah odločilnim prvakom političnih strank, v prvi vrsti sedaj vladajoči politični stranki, ter drugim merodajnim činiteljem, naj ga brez drugega sprejmejo in udeležijo;

4. proglasimo gotove vrste študij na visokih šolah kakor brezploden študijski balast, katerega korist ni v sorazmerju niti s časom in denarjem, ki mu ga posveti mladenič;

5. zahtevajmo, da postanejo prirodoslovne in socialne vede os, okrog katerih naj se suka ves pouk.

Itd., itd. —

Dosežemo to kar tako z glasovanjem, z resolucijami, avdiencami in peticijami — meni prav. Ker pa sem prepričan, da na ta način ne dosežemo tega, stavljam odseku za sestavo načrta šolske reforme kot prvi in najnujnejši predlog k predmetu sledeče:

Učiteljsvo naj se v vseh socialnih in drugače znanstvenih ter umetniških, tudi verskih vprašanjih čimprej točno orientira ter naj sestavi načrt za organizirano izobraževalno delo med ljudstvom, ker leto nas privede, posredno sicer, ali po najkrajši in najzanesljivejši poti k zaželjeni preobnovi slovenskega šolstva.

Pripomnim le še, da to delo lahko opravimo, ne da bi se kot stanovska organizacija naslonili ob kakšno politično stranko in njen program. Če pa je taka oslomba res potrebna, potem upam, da se ne bomo naslanjali ob reakcionarne stranke, niti ob laži napredne. Dogodki svetovne vojne bi nas morali vendarle nekaj naučiti.

Ferdo pl. Kleinmayr.

J. PAHOR:

Šolski reformi.

(Nadaljevanje.)

Vse delo šole bi moralo tedaj sloneti na načelu, da se individuum samostojno razvija in posebno še v moških letih. Samorazvoj bi lahko to imenovali. Toda v sedanji naši srednji oz. visoki šoli je

načelo samorazvoja nemogoče. Naša srednja oz. visoka šola je le preveč nekaj privileg šolnikov in veda teh šolnikov je le premočkrat na antiko naslonjena »šolska modrost«, ki ji nedostaja glavno, namreč praktično izkoriščanje vede v velikem. Pouk je neenoten, brez zveze ter samo kopicji teoretizirajoče znanje, ne da bi količkaj upošteval individualne in socialne potrebe. Naj navedem tu besede dr. L. Léarda, ki jih je zapisal v »Najpreju« (3. nov. 1917): »V gimnaziji nisem nikdar pazil, zakaj, kar je profesor razlagal na dolgo in široko, se mi je zdelo tako malenkostno, da ni moglo pritegniti mojega duha, majhnih in lahkih lekcij se doma nisem učil in zaradi tega sem bil v šoli često nepriljubljen. Kar sem se učil v gimnaziji, od tega nisem imel pozneje nobene koristi ali le malo, korist sem imel skoraj izključno le od onega, kar sem uganjal sam kot »alotria« poleg šolskega pouka, deloma celo proti volji profesorjev.»

Tako bi lahko mnogokateri izpovedal. Dejstvo je, da se v vedi priborijo daleč le oni talenti, ki jih nosi (če jim niso razmere sovražne) posebni nagon ali pa, če so našli idealnega vzgojitelja, ki jim je umel zdramiti posebno veselje za stvar.

Praktična angleška šola je daleč od vsakih pedantnosti, ki zagrenijo pri nas pouk učencu in učitelju. Profesor razlaga snov in ko pozneje izprašuje, znajo morda trije, štirje. Zadošča mu. V drugih predmetih so zopet drugi, ki se v lekcije poglabijo, ki morda znajo še več, kakor se od njih zahteva. Tako se gojenci svobodno razvijajo v smerah, ki jim prija, v katerih igraje premagajo največje ovire ter se končno dvignejo k vrhuncem vede. Zato pa prekašajo Angleži na vseh poljih znanosti vsa druga ljudstva sveta ter se ima človeštvo za kulturni in praktični napredek zahvaliti največ njih znanstvenim veleumom.

Ker je torej naše šolstvo razredno, ker je zraslo na tradiciji, neglede na družboslovna načela, zaradi tega tudi ne odgovarja potrebam družbe in države, mora danes stremeti reforma za tem, da postane šola res vsestransko koristna ustanova. Na ta način bo reforma prispevala tudi k rešitvi nalog, ki jih narekuje prodirajoči demokratizem: vse izenačenje pravice sloni namreč na vsestranski ljudski naobrazbi.

In kako naj bi se preustrojilo vseučilišče? Tako, da ima — prvič — na njem vsaka smer človeške dejavnosti, tudi obrt, možnost najvišjega znanstvenega razvoja, drugič, da daja vsakemu zraven potrebne strokovne izobrazbe še splošen pogled v vedo, v družbo in življenjske naloge, da torej širi sociološko spoznanje.

Zato bi morala biti univerza!) predvsem narodno-enotna, znanstveno ločena in svobodna. Vsebovala bi oddelke za prirodoznanstvo, matematiko, politično in pravno vedo, za filologijo in zgodovino, gospodarstvo, umetnost, teologijo in politehniko. Nad vsem pa bi stala filozofija. Medicina bi se pridružila prirodoznanstvu, astronomija matematiki, v gospodarskem oddelku bi se učilo o produkciji, trgovini itd. Tako bi bilo mogoče, da se mediciner izpopolnjuje v prirodoznanski fakulteti, raziskovalec pa ostane v stiku z zdravniško vedo; upravni uradnik dobi pojme iz narodno-gospodarske in finančne vede, diplomatski zastopnik iz filologije.

Učne predmete za posamezne poklice določi vlada, toda poseganje v druge panoge naj bi se ne vršilo le zaradi načrta in predpisov, temveč naj bi bilo tudi spontano. S tem zadosti vseučilišče načelu o razvoju osebnosti.

Vsi slušatelji bi pa morali študirati sociologijo in lastno državno pravo in mnogi bi se posvetili modroslovju. Tako bi univerza odprla pogled na civilizatorne namene družbe ter bi razvijala človeka ne le osebnim koristim, temveč tudi socialnim in političnim dolžnostim.

V tem oziru je morda srednjeevropsko vseučilišče najbolj siromašno. Kar prinesejo njegovi obiskovalci sociološke spoznanja v življenje, je omejeno največkrat na nekoliko skepticizma in npravnega nihilizma. Posledica je potem navadno, da taki narodovi sinovi stoje ali izven vsega snovanja ljudstva, ker se jim zdi vse premajhno in prenizko, ali pa posegajo v javno življenje često iz sebičnosti in na ta način sejejo s svojimi nazori nezdrave kali v ljudstvu.

Z vprašanjem univerze je precej rešeno tudi vprašanje srednje šole. Tudi ta mora biti enotna, zakaj specializiranje v naobrazbi vzdržuje civilizaciji sovražno življenjsko naziranje. Osvoboditi pa se mora »klasičnega konvencionalizma«, v

* Po Ratzenhoferju.

kolikor ga ne zahteva visoka šola. Angleške srednje šole imajo v nižjih razredih 5 tedenskih ur latinščine, v višjih samo 3, zato pa nemščine 4, francoščine 5, fizike, kemije in prirodopisa celo 16 ur in sicer večinoma praktično v laboratoriju. Na enotni srednji šoli naj bi se poučevali le elementi latinščine in grščine in le kot priprava za teološki, filozofski, politični in prirodoznanski študij. Obvezni pouk iz teh dveh mrtvih jezikov bi veljal le za nekatero in bi jim bil tudi različno odmerjen; obsežno bi se pa grščina in latinščina obravnavali pravzaprav na filološki fakulteti.

Spričo naših šolskih razmer bi tak preobrat morda tuptam naletel na odpor srednješolskega učiteljsva, toda koristi družbe ne smejo trpeti radi stanovskih interesov. Reforme so trde za prizadete in stvarno težke, ker postavljajo nove osnove, toda dejanske razmere družbe so močnejše kakor ovire. Če se mora srednješolski gojenec leta in leta podrobno seznanjati z nazori in običaji narodov, ki so že davno izumrli, če se mora natančno ukvarjati posebno s starimi verskimi nazori, ki so današnjim celo sovražni, potem ni to le nepraktično, ampak tudi nesmiselno. Toliko slabše je, če se radi mrtvih klasičnih jezikov zanemarija moderno jezikoslovje. Ker pa delo vseh višjih poklicev v družbi naravnost zahteva globoko humanistično naobrazbo, spada v enotno srednjo šolo predvsem obsežni študij materinega jezika, na podlagi njegovih klasičkov, na podlagi narodovega kulturnega in gospodarskega življenja. Okrog tega žarišča bi se potem razvrstili drugi učni predmeti. Ves pouk bi torej ne visel več v zraku, rasel bi iz dejanskih razmer, zajemal iz njih vedno novih sokov in plemenitil vse življenje naroda. (Dalje.)

Srednješolske vesti.

Dr. Lavo Čermelj je imenovan za namestnega gimnazijskega učitelja na Goriški slovenski državni gimnazij v Trstu, dr. Gustav Pirjevca pa za namestnega gimnazijskega učitelja na nemški državni gimnaziji v Trstu.

Iz ljudskošolske službe. Stalno sta upokojena nadučitelj v St. Vidu pri Vipavi Ivan Rudolf in učiteljica Ivana Smole, začasno pa nadučitelj v Knežaku Dragotin Česnik in Antonija Milkota - Vohrinčeva; Kristina Hitjeva je imenovana za suplentko na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Jakobu ob Savi; začasno vodstvo te šole je poverjeno učiteljici Antoniji Praprotnikovi; za suplentke so nameščene: Justina Kavšekova v Postojni, Ana Žorževa na osemrazredni dekliški ljudski šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani, Franciška Božičeva v Šmarjeti, Ivana Cerarjeva in Ana Koščeva v Šiški, Ana Tomšičeva v Dolenji vasi, Vera Rekarjeva v Trzinu in Vida Kraševčeva v Žužemberku; začasni učiteljici Justini Kmetovi je poverjeno začasno vodstvo na ljudski šoli v Šturijah; suplentka Marija Bahovčeva je imenovana za začasno učiteljico, suplent Miroslav Kovač pa za začasnega učitelja v Zeleznikih.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljsva.

V pojasnilo. V zadnji številki »Učiteljskega Tovariša« je objavilo vodstvo Zaveze delegat Kranjskega in Gornjegrajskega učiteljskega društva in takoj nato pripomnilo, da so nekatera društva že tako otrpnila, da se ne zmenijo za noben poziv; dostavilo je še besede, da naj zavodni člani takih društev govori s predsedniki resno besedo; predsedniki naj delajo ali pa odstopijo. Da ne bo kdo napačno sodil in mislil, da se tičejo te besede novega predsednika Gornjegrajskega učiteljskega društva, ker stoji ta poziv pod naslovom Gornjegrajsko učiteljsko društvo, izjavljamo, da vodstvo Zaveze ni nikakor moglo misliti na Gornjegrajsko učiteljsko društvo, ki je bilo pod prejšnjim in je pod sedanjim predsedstvom jako marljivo in delavno, ter vedno vestno izvršuje svojo nalogo tudi v sedanjih hudih časih. Vodstvo je imelo tu v mislih ona društva, ki ne dajo od sebe nikakoršnega znaka življenja, ki se nič več ne zmenijo za noben poziv, za nobeno okrožnico in prošnjo, ki tako trdo spe, da niso volila niti delegatov, torej niso zastopana na današnjem delegacijskem zborovanju. Taka društva smo hoteli z ono pripomnjo zbuditi iz brezdelnosti k delu.

Vodstvo Zaveze.

Kranjsko.

Društvo vpokojen. učiteljsva glasno kliče po svojem odboru: Tovariši in učiteljske vdove! Pristopite v večjem številu z novim letom 1918 v naše društvo! Preteklo leto nam je bela žena odpeljala štiri tovarišičlane v trajno večnost; vsi njihovi ostali so kaj radi prejeli pogrebno podporo. Namesto teh je res bilo šest novih sprejetih, a to je vse premalo. Ako pogledamo malo v zapisnik, vidimo koliko jih je še, ki se ne ganejo v dobrobit svoj in svojcev. Sicer je umrlo izmed učiteljsva še nekaj tovarišev nečlanov, ki njih svoji sedaj zaman obujajo kes, ker niso bili deležni podpore. Glejte, prijatelji in prijateljice, vrata za pristop v društvo so vsak dan na stežaj odprta! Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za konjiški okraj je zborovalo dne 15. nov. 1917 v Konjicah. Obisk je bil jako dober. Nanovo sta pristopila k društvu tov. Roza Davidova, učiteljica v Ločah in Franciška Reboljeva iz Zič. Predsednik ju pri tej priliki presrčno pozdravi. Ko se je spominjal še tovarišev vojakov, je prešel na dnevnih red, katerega glavna točka je bilo predavanje: »Domoljubna mladinska vzgoja« ali »Mlada Avstria«. Njegovo predavanje se je vršilo na željo gospoda predsednika okrajnega šolskega sveta dr. Hohla, ki je bil pri predavanju navzoč ter se tudi vdeležil debate. Na podlagi lastne izkušnje, pridobljene v tozadevnem tečaju v Gradcu, je predsednik tovariš Bobič razpravljal o tej časuprimerini temi. Soglasno je bil naprošen, da nam o priliki svoja teoretična izvajanja tudi praktično pokaže. Sprejet je bil tudi predlog tovariša Brumna, da se vse šole v okraju naročijo na list »Mlada Avstria«.

Pri volitvi delegatov za Zavezino zborovanje sta bili izvoljeni tov. Pleškova in Bezlajeva. Končno je še predsednik pozval tovariše, naj prispevajo po znanem ključu za učiteljski pomožni sklad, ter je zaključil zborovanje. G.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje dne 3. januarja 1918 v hotelu Peter Novak, v Slov. Bistrici ob 10. uri dop. ob nastopnem vzporodu: 1. Zapisnik o zborovanju društva dne 16. nov. 1917. 2. Dopisi. 3. Predavanje: »Narodno gospodarstvo in valuta«, govori gosp. dr. Alojzij Goričan. 4. Poročilo o »Zavezinem delegacijskem zborovanju v Ljubljani dne 28. decembra 1917. 5. Polaganje računa za minula leta. 6. Volitev novega odbora. 7. Slučajnosti. — K obilni udeležbi vabi Jos. Sabati, tč. predsednik.

Trst.

Zborovanje Učiteljskega društva za Trst in okolico se je pričelo v nedeljo, dne 16. t. m., ob pol 10. uri dopoldne v prostorih zaposlovalnih tečajev goriškega učiteljskega po vzporodu, ki smo ga v svojem listu že objavili.

Predsednik tov. A. Germek pozdravlja vse navzoče (79 članov) v prostorih Rivoltelle, kjer je že tekla kri za naše najsvetejše — za naš jezik. Časi se izpreminjajo, in danes zborujemo tukaj v slovenskem jeziku. Posebe še pozdravlja navzoče goste: gg. dež. nadzornika Matejčiča, okr. nadz. prof. Nekermanna, vodjo zap. tečajev dr. Pirjevca, zastopnika pol. društva »Edinosti« dr. Slavika in dr. Wilfana ter gojence zaposlovalnih tečajev. — Domisli se dveh žrtev sedanjega časa: tov. Viktorja Sosiča in Egona Jezerška. (Slava!) — Preide k dnevnemu redu in da besedo tov. Ganglu.

Tov. Gangl obširno poroča v enournem referatu o preustrojitvi našega šolstva. Poročilo sprejmejo navzoči z odobravanjem. Nato predlaga:

1. Delegatom Učit. društva za Trst in okolico naročamo, naj na delegacijski seji dne 28. t. m. v Ljubljani zagovarjajo, oziroma zastopajo v svojih izvajanjih začetna in utemeljena načela.

2. Učit. društvo za Trst in okolico izreka željo, naj člani odseka, izvoljeni od upravnega odbora Zaveze, prevzamejo po svojem nagnjenju, po večjem zanimanju in po posebnih možnostih sodelovanje pri posameznih skupinah tega načrta, ker je na ta način omogočeno temljetje delovanje in dovršenije delo.

3. Tako posamezno predelane in izgotovljene skupine naj odsek potem pregleda in ebdela zorno, da bo delo enotno in da pridejo do izraza tudi nazori in mnenja, ki jih goje posamezniki do ostalih skupin tega načrta.

4. Učit. društvo za Trst in okolico predlaga, naj se vodstvo Zaveze obrne na učiteljske zbornice učiteljskih v Ljubljani, Mariboru in Gorici, oziroma na zaposlovalne tečaje v Trstu in Ljubljani s prošnjo, da izrazijo svoje mnenje glede na reformo učiteljskih, ki mora sloneti na principu temeljite strokovne izobrazbe in ki se nadaljuje ter zaključuje na vseučilišču, kakor je bilo to načeloma označeno v tem referatu.

Tov. pl. Kleinmayr je prepustil izdelavo referata Ganglu. Vprašuje: Kam pojdemo z izdelanimi načrti? Kritizira dosežanje

delo učiteljstva, ki je bilo preidealno in premalo praktično. Treba, da si izberemo pot, ki po njej dosežemo reformo. Reforma se izvrši lahko od zgoraj ali iz mase. Načrt je mrtev, če mu učiteljstvo ne da vsebine. Treba izobrazbe, in sicer življenske izobrazbe! Učitelj mora živeti življenje, ki ga živi narod. Zaradi tega je treba revidirati vse nazore o vseh vprašanih. Najprej je potrebno izdelati načrt za splošno narodno vzgojo; potem šele naj učiteljstvo izvrši načrt za preuredbo šolstva. In s tem načrtom prodremo la tedaj, če bo narod spoznal njegovo potrebo. — Priporoča in predlaga: Slovensko učiteljstvo naj se čimprej temeljito orientira v vseh perečih socialnih, znanstvenih in umetniških vprašanih ter naj sestavi točen načrt za organizirano izobraževalno delo med slovenskim ljudstvom, ker edino to nas privede po najkrajši poti posredno k zaželjeni preosnovi slovenskega šolstva.

Dr. Wilfan se strinja z idejami obeh predgovornikov in pravi: Pride dan, ko bo človeštvo spoznalo, da smo premalo delovali na šolskem polju, ki ga doslej še ne poznamo dovolj. Učiteljski stan je najbolj zanemarjen v vsakem oziru. Učitelj (posebno na Kranjskem) izoliran. Razmerje med stanovci je nezdravo. Napaka je enih in drugih. Tudi v učitelju je krivda! Morda v tem, da pozna le pot v šolo. Učitelj je prenostranski! To ustvarja steno med njim in drugimi stanovci. V tem ima tudi vse neumevanje drug drugega svoj vzrok. Stopiti treba v ozračje novih nazorov in mišljenj. Treba dobiti pot, da pretga učitelj svojo pot v šolo in pride v zvezo z drugim življenjem. Delo med ljudstvom pomeni tudi delo med našo takolimenovano inteligenco, ki je okorna in suha, ker imamo vse, le — „družbo“ ne! Če se do bimo pri delu za narod in kulturo, bomo delali med narodom in zanj. Kleinmayrov mnenje, da bo delo zaman, se mu zdi prepesimistično. Ene seme mora dati! In če pride do skupnega dela, bo doseženega veliko! (Prijtrjevanje.)

Tovarišica Frida Ščekova je za temeljito preuredbo učiteljske. Tudi je mnenja, da tiči vsa pomanjkljivost v tem, da imamo premalo strokovnega učiteljstva.

Tov. Širok je prepričan, da dosežemo vse, če uporabimo čas za delo v šoli in obenem pazimo, da bodo tudi drugi delali. Ko privedemo naraščaj do zavednosti, tedaj dosežemo vse.

Pri glasovanju sprejmejo zborovalci vse Ganglove predloge in tudi Kleinmayrov predlog soglasno.

O načrtu za Poslovni red Zaveze poroča tudi tov. Gangl. Po njegovem temeljitem poročilu se vname živahna debata.

Tov. Kleinmayr izjavlja, da je naše društvo o tem že govorilo na društvenem zborovanju dne 19. aprila 1914. Tistikrat je društvo zavzelo tudi svoje stališče o Poslovnem redu.

Tov. Gangl pojasnjuje, da je načrt sedaj izpremenjen. Nova je določitev članarine, ki jo je fiksiral upravni odbor Zaveze, oziroma ki jo je on utemeljeno dvignil za 50 vinarjev.

Tov. Kleinmayr je za to, da se držimo starega sklepa.

Tov. Valentič je za novo pretresanje, ker da je sklep društva že zastarel.

Po debatah za pro in contra se vsi zedinijo v tem, da je razpravljati le o točkah, ki jih je društvo hotelo imeti izpremenjene, oziroma izpuščene.

Po glasovanju, ki se vrši po vsaki točki, ostane društvo pri svojih starih sklepih, ki jih morajo delegati točno zastopati na delegacijskem zborovanju.

Tov. Gangl odlaga mesto delegata, ker ne more glasovati proti lastnim predlogom. — Poroča nadalje, da je v P. r. fiksirana članarina 24 K na letno za vsakega člana. To članarino utemeljuje obširno, stvarno in temeljito, da pri glasovanju obvelja njegov predlog, in sicer za sedaj za 1 leto.

Predlog glede strokovnega Zavezinega tajništva se tudi sprejme. Preureditev „Tovariša“ v dnevnik se sprejme v principu. — Sprejme se predlog tov. Gangla, naj Zaveza izposluje pri Jugoslovanskem klubu, da se ustanovi čimprej „Narodni svet“.

Predlog tov. Avgusta Wascheta: Slovensko učiteljstvo, zbrano dne 16. decembra 1917 na društvenem zborovanju Učiteljskega društva za Trst in okolice, skleni:

Odbor Učiteljskega društva za Trst in okolice naj sporazumno z voditelji slovenskih ljudskih šol v Barkovljah, Rojanu, pri Sv. Ivanu in v Šklednju nastopi za razširjenje teh šestrazrednic v osemrazrednice, ki se naj v doglednem času izpremene v meščanske šole.

Podpisani utemeljuje svoj predlog:

1.) Družba sv. C in M. stoji na stališču, da sodi okoličanski otrok v okoličanske šole, zanje naj skrbi magistrat, ki oskrbuje te šole.

2.) Za nove slovenske vzporednice na obrtni šoli je treba učencev in učenk, če hočemo, da bomo imeli Slovence koristit od obrtne šole. Samo C. M. meščanska šola da premalo naraščaja, ker se nje učenci razkrope v Slov. trgovsko šolo in druge zavode.

3.) Da pa se osemrazrednico lahko izpremene v meščanske šole, je treba tem šolam primerno izprašano učiteljstvo. Odbor Učit. dr. za Trst in okolice naj poskrbi, da se ustanove za učiteljstvo, organizovano v Učit. dr., meščanski tečajji, kombinirani za vse tri skupine. Po ministerialni odredbi mora deželni šolski nadzornik poročati ministrstvu o potrebi takega tečaja do konca vtakega januarja.

Sprejeto s pripombo, naj store vse potrebno delo voditelji imenovanih šol.

Na predlog tov. Valentiča izreče skupščina tov. Ganglu za njegova poročila zahvalo in priznanje.

Tov. predsednik zaključil zborovanje ob pol 2. popoldan.

Kranjske vesti.

—r— **Tovariš Anton Likozar**, nadučitelj na Rakovniku pri Ljubljani in občinski svetnik ljubljanski, je dopolnil dne 11. t. m. šestdeseto leto svojega rojstva — čvrst po duhu in telesu. O tovarišu Likozarju veljajo v polni meri besede: »Dolžan ni samo, kar veleva mu stan; kar more, ta mož je storiti dolžan«. Na vseh svojih službenih mestih se je zavedal naloga naprednega slovenskega učitelja, zato je deloval in deluje še danes v šoli in zunaj nje, kakor mu to ukazuje ljubezen do mladine in naroda. Kot praktičen šolnik je vedno dosegal pri vzgoji in pouku mladine najlepše uspehe, a kot veščak v kmetijstvu, vrtnarstvu in zlasti v čebelarstvu je mnogo pripomogel, da se je plodonosno širilo zanimanje in gojenje teh panog našega narodnega gospodarstva med našim slovenskim ljudstvom. V ta namen je neizmorno deloval s persom, z besedo in z zgledom. Nešteto je njegovih strokovnih spisov — tudi v našem listu — kjer je obdelal najrazličnejše stroke umnega zemljedelstva. Priredil je veliko število javnih predavanj posebno o čebelarstvu. Z obdelovanjem svojih vrstov pa je kazal nazorno, kako je treba teorijo uporabljati v praksi. Likozarjevo ime je znano širom našega ozemlja; povsod se spominjajo tega našega vrliga tovariša s hvaležnostjo in spoštovanjem, povsod ima mnogo iskrenih prijateljev, ki si jih je pridobil s svojim moškim, jeklenim značajem in s svojo požrtvovalno deloljubnostjo. Tovariš Likozar pa deluje tudi v naših organizacijah, saj ga odlikuje ljubezen do stanu in šole ter resnična, zvestoba polna kolegialnost. Viharji življenja — udeležil se je kot hraber vojščak tudi okupacije Bosne — ter naših žalostnih političkih neprilik so hrumeli tudi ob njem, toda nikoli ni malodušno sklanjal glave ali pa svojega značaja ponujal naprodaj — mož od nog do temena je vedno ponosno stal, kamorkoli ga je postavila služba večnega in zanesljivega slovenskega kulturnega delavca! Zaupanje ljubljanskih someščanov ga je poslalo v občinski svet, kjer razvija uspešno delavnost posebno za šentjakovski okraj, koder je tov. Likozar splošno znana in čislana markantna osebnost. — Mnogobrojnim njegovim prijateljem in gratulantom se pridružujemo tudi mi, želeč tov. Likozarju, naj mu bo danih še mnogo zdravih let, ki jih naj — kakor je to vedno delal doslej — preživi v delu za korist naroda in ohranjen pri dobri volji ob zavesti storjenih dolžnosti! Živio!

—r— **Ljubljanska aprovizacija in mestno učiteljstvo.** Iz častnikov je razvidno, da so rumene in rdeče izkaznice vedno v prometu, le malokdaj pa pridejo na vrsto uradniške, zlasti one za III. in IV. skupino. Celo jabolka so zadnjic delili le I. in II. skupini. Učitelji, ki so se vpisali v uradniško skupino, so pa potisnjeni večinoma v III. in IV. skupino, kakor da bi imeli dohodke dvornih svetnikov. Sedaj se pa še deželni odbor obotavlja izplačati učiteljem v državnem zboru določeno vladno podporo. Ako te ne mislijo v kratkem izplačati, naj pa vsaj mestna aprovizacija uvrsti učitelje med tiste ubožne sloje, ki dobivajo živila brezplačno.

Štajerske vesti.

—š— **Dež. šolski svet štajerski** je po dolgem medevdanju in drezanju vendarle razpisal izpraznjena učit. mesta. Ob popolnjenju tistih, oziralo se bude v prvi vrsti na take tovariše, ki danes služijo v fronti, in na tiste, ki so zaposleni pri vojaštvu v zaledju.

—š— **† Marija Naprudnik.** Piše se nam iz Celja: Dne 16. dec. t. l. je umrla v 61. letu svoje starosti vrla slovenska žena, gospa Marija Naprudnik, sestra našega dne 23. febr. 1916 umrlega tovariša nadučitelja v Št. Vidu pri Planini, Fr. Bračiča. Pri njej je bilo v stanovanju in na prehrani mnogo mladeničev in mož, ki danes širom naše domovine zavzemajo odlična mesta. Naprudnica jim je bila

vedno prava slovenska mati, njen dom pa je bil res mnogim — narodni dom. — Blag bodi spomin blagi narodnjakinji!

Tržaške vesti.

—t— **»Edinost«** priobčuje v svoji božični številki v celoti izvajanja tovariša E. Gangla, ki z njimi utemeljuje v 25. štef. »Učit. Tov.« svoj predlog glede na ustanovitev Narodnega sveta, kakor ga je prijavil Zavezini delegaciji.

—t— **»Narodni Dom«** pri Sv. Ivanu. Po zaslugi tovariša Antona Germka, ki je predsednik svetoivanskemu gospodarskemu društvu »Narodni dom«, in po zaslugi gospoda Matka Gradišarja, iskrenega in vnetega prijatelja učiteljstva, je imenovano društvo sedaj zopet postavljeno na trdno materialno podlago. S tem so dani vsi pogoji uspešnemu in plodonosnemu nadaljnemu delovanju in razvoju vseh narodnih društev pri Sv. Ivanu. Mi gremo naprej!

—t— V **Šklednju** smujejo odbor za nabiranje prispevkov za Krekov spomenik. Med prireditelji so zastopniki vseh štedenjskih narodnih društev, med njimi je tudi tov. Ciril Valentič kot predsednik podružnice CMD.

Goriške vesti.

ERNA INGERLOVA.

Dne 23. novembra 1917 je umrla Erna Ingerlova, učiteljica v Komnu na Goriškem, kot begunka v Št. Jurju ob Južni železnici na Štajerskem. — Ker je delovala in se mučila 36 let kot učiteljica na šolskem polju, se mi zdi umestno, da ji posvetim nekaj vrstic v našem strokovnem listu v spomin.

Učiteljica Erna Ingerlova se je porodila l. 1862. v Komnu na Krasu kot hčerka Viljema Ingerla, e. kr. sodnega kancelista ravno tam. — V Komnu je obiskovala ljudsko šolo pod znanim šolskim voditeljem Pianom, ki je bil na glasu kot izborni učitelj. — Dopršivši v Komnu ljudsko šolo, je vstopila na e. kr. učiteljske v Gorici, ki mu je bil ravnatelj Rajakovič. — Po maturi je nastopila službo prov. učiteljice na štiritrazrednici v Komnu l. 1884. Po izpitu učit. usposobljenosti je tam postala def. učiteljica, kjer je uspešno učiteljevala do smrti.

Ko je bila občina Komen dne 16. sept. 1916. evakuirana in so padale v vas ital. granate, je tudi ona med drugimi pobegnula iz Komna ter se preselila v Št. Jurij ob Juž. želez. na Štajersko. — Tam je še mirno živela z materjo in sestro ter bila jako delavna kot tajnica begunskega odbora v aprovizaciji. — Dne 23. nov. t. l. je pa nenadno umrla od kapi na možgane.

Erna Ingerlova je bila spretna in pridna učiteljica, ki je dosegala najlepše učne uspehe. Posebno spretna je bila v risanju; ona je bila prva učna oseba na komenski šoli, ki se je bavila in učila v šoli risanje po naravi. Videč lepe uspehe, se je vse učiteljstvo poprijelo te metode.

V prostih urah se je mnogo bavila z izrezlavanjem lesa in je izdelovala lepe okvire za slike, zrcala in portrete. Nad vse je ljubil cvetice in ptice. — Gojila je celo pozimi lepe vrste cvetic in pozimi je imela pred svojim oknom — v svojem stanovanju — nalašč iz desak napravljene prostor, na katerem je dajala lačnim in izstradanim ptičkom krme. — Ker je bila izborna učiteljica, so jo ljudje radi imeli. — Bila je pa tudi duša vseh šolskih veselje, božičnic in drugih predstav, ki jih je znala izvršno aranžirati.

Erna Ingerlova je bila vedno zdrava in čvrsta učiteljica. Znjo sem učiteljeval 30 let. Ne spominjam se, da bi bila kdaj več nego par dni bolna.

O njeni nagli smrti mi piše njena sestra Liza sledeče: »Sestra Erna je nekaj časa tukaj bolehal. Večkrat jo je bolela glava, a mislila smo, da to izvira iz prehlada. Zbog tega je šla k zdravniku. Ta je mislil, da ima revmatizem in da je nervozna, zakaj poleg glave jo je bolel tudi hrbet. Kmalu ji je bilo bolje, a ostalo ji je to, da ji je vedno migljalo pred očmi. — V petek (23. nov.) je šla zopet k zdravniku in predpisal ji je neko zdravilo. Mrzlice ni imela in je bila pri dobrem teku (apetitu). Istega dne opoldne je rada pojedla krompirjevo juho in močnit omelet. Ob treh popoldne je izpila belo kavo in potem odšla v skladišče za petrolej, zakaj zvečer so imeli oddajati beguncem petrolej. — Ob peteh je došla vesela domov, slekla črevlje, češ, da obuje copate. — Ko sede na stolico, se nagne nekoliko, da bi copate obula, strašno zakriči zaradi ubodev v glavi in hrbtnici, pade na tla in — umre. — Vsi hišni prebivalci so tekli skupaj, vse drgnjenje zdravnik in drugi, ki so pomagali, vse je bilo — zaman.

Naj končno še omenim, da je bila učiteljica Erna Ingerlova milosrdna. Za vojne je v Komnu obiskovala vojaške bol-

nišnice, stregla bolnim in ranjenim vojakom ter jim delila cigarete in drugih darov. Za te zasluge je bila odlikovana s srebrno svetinjo Rdečega križa.

Erne Ingerlove ni več. Komenci jo bodo pogrešali, a nemila usoda je ta, da je umrla nekaj let prej, nego bi bila stopila v pokoj po 40-letnem plodovitem delovanju. — Begunsko učiteljico — tako so ji rekli v Št. Jurju — težko pogrešajo begunci, zakaj bila je duša tamošnje begunske aprovizacije. Trudila se je za begunce in delovala v njih dobrobit. Bila je zaradi begunskih razmer z menoj v pismenem stiku.

Pogreb učiteljice Erne Ingerlove je bil v Št. Jurju velečasten, zakaj begunska učiteljica je bila tam priljubljena. Mnogo naroda se je pogreba udeležilo in osobito goriški begunci, tam in v okolici bivajoči, so ji v mnogobrojnem številu izkazali zadnjo čast. — Tamošnje učiteljstvo, ki ji je bilo naklonjeno, se je polnoštevitno udeležilo pogreba. — Učiteljice so njeno rakev ovenčale z najlepšimi cveticami in celo v rakvi ležečo obsule z roženkavrom, nageljni in rožmarinovim cvetjem. — Ti pa, draga koleginja, mirno počivaj v hladni zemlji ob strani svoje drage mamice! Ni Ti bilo dano veselje, vrniti se po končani vojni v svoj rojstni kraj. Težko bo Tvojim bivšim učencem in učenkam po Tebi, ki si jim bila dobra učiteljica. Ne bo Te več med nami, a Tvoj duh bo plaval nad nami in vedno se bomo spominjali Tvojega vrliga dolovanja

A. I.

Razgled.

Svetovna vojna. Zimsko vojno imamo Na italijanskem bojišču se neprestano vrše precej ljudi boji zlasti na tirolski strani. Tam so avstrijske čete zavzele nekaj pozicij in zajele od 23 t. m. nad 9000 mož. Na Flanderskem trajajo boji dalje. Tudi v Macedoniji se vrše boji zlasti ob Dojranskem jezeru. Z Rusijo so se pričela mirovna pogajanja, ki obetajo uspeh. Tudi v državah sporazuma, zlasti v Angliji in Franciji postajajo naklonjeni miru. Ruski zunanji komisar Trocki je izjavil, da želi splošen mir; toda, če ta ne bo mogoč, sklene Rusija tudi poseben mir.

Mirovna pogajanja. Ruski delegatje so izjavili na seji 22. t. m., da izhajajo iz jasno izražene volje ruskih narodov, da se čim prej doseže splošen, pravičen, za vse dele enako sprejemljiv mir. Z ozirom na vse sklepe vseruskega kongresa delavskih in vojaških odposlancev in vseruskega kongresa kmetov je poudarjala ruska delegacija, da smatra nadaljevanje vojne z edinim namenom aneksij za zločin in da zato slovesno proglašajo svoj sklep, da podpisajo takoj take mirovne pogoje, ki končajo to vojno na podlagi omenjenih pogojev, ve-tjavnih brez izjeme za vse narode. Izhajajoč iz teh načel, je predla glaš ruska delegacija, da se više mirovna pogajanja na podlagi sledečih šestih točk:

1. Nasilna združitev ozemelj, ki si jih je prisvojila kaka država med vojno, ni dovoljena. Črte, ki so v teh zasedenih ozemljih, se odpokličejo v najkrajšem času.

2. Politična samostojnost narodov, ki so izgubili med vojno to samostojnost, se obnovi v polnem obsegu.

3. Narodnim skupinam, ki niso bile pred vojno politično samostojne, se prizna možnost, da odločijo o vprašanju pripadnosti k eni drugdržavi ali o državni samostojnosti s plebiscitom. To ljudsko glasovanje mora biti uprizorjeno na ta način, da se garantira popolna neodvisnost pri glasovanju za vse prebivalstvo dotičnega ozemlja vstevši izseljenice in begunce.

4. Z ozirom na ozemlja, kjer prebivajo različne narodnosti, se varujejo pravice manjšine s posebnim zakonom, ki naj velja za samostojnost narodne kulture, in če je to praktično izvedljivo, tudi za avtonomno upravo.

5. Nobena vojskujoča se država ni zavezana, da bi plačala drugi državi takozvane vojne stroške. Če prejete kontribucije se morajo povrniti. Da se povrnejo izgube privatnih oseb, nastale med vojno, se ustanovi poseben fond, h kateremu prispevajo vojskujoče se države sorazmerno.

6. Kolonialna vprašanja se rešijo na podlagi načel, izraženih v točkah 1 do 4.

V izpolnitvev teh točk je predlagala ruska delegacija pogodbo sklepajočim strankam, da proglasi za nedopustljivo vsakršen ojačen boj močnejših narodov, proti svobodi slabotnejših narodov n. pr. z gospodarskim bojkotom, gospodarsko nadvlado ene dežele nad drugo na podlagi vsiljenih trgovinskih pogojev, posebnih carinskih pogojev, ki omejujejo svobodo tretjih dežel z morskimi blokadami, ki ne zasledujejo neposredno mirovnih ciljev i. t. d.

Učiteljstvo rogaškega okraja je sklenilo spomin tovariša Franca Auernika ovekovečati s tem, da mu postavi nagrobni spomenik. Prosimo zato vse tovariše, prijatelje in znance pokojnega, da prispeva vsak po